

Werner Schwab

uit de FAECALIËNDRAMA'S:

DE PRESIDENTES

(Die Präsidentinnen)

Vertaling Tom Kleijn

Werner Schwab, in 1958 in Graz, Oostenrijk geboren. Hij studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten te Wenen bij Bruno Gironcoli, vertrok naar het platteland, waar hij als landarbeider en houthakker de kost verdiende; daarna leefde hij in Wenen.

"Fäkaliendramen" verscheen in 1991. In 1992 verscheen "Köningskomödien" (Offene Gruben Offene Fenster; Hochswab; MESSALIANCE aber wir ficken uns prächtig; Der Himmel Mein Lieb Meine Sterbende Beute; Endlich Tot Endlich Keine Luft Mehr). Daarnaast een prozabundel: "Abfall Bergland Cäsar" (1990).

Als een komeet is de schrijver Werner Schwab aan het theaterfirmament verschenen, als een komeet is hij in de Nieuwjaarsnacht van 1994 opgebrand. Postuum verscheen nog een bundel toneelstukken, getiteld "Dramen III".

DE FAECALIËNDRAMA'S:

DE PRESIDENTES

OVERGEWICHT, onbelangrijk: VORMELOOS

VOLKSVERNIETIGING

MIJN HONDEMOND

Opvoeringsrechten originele tekst:

Opvoeringsrecht amateur: Deutscher Theaterverlag, Grabengasse 5, 69469 Weinheim

Beroepstoneel: S. Fischer Verlag, Hedderichstr. 114, 60596 Frankfurt/Main

Copyright © Nederlandse vertaling: Tom Kleijn 1993

DE PRESIDENTES

Drie Scènes

(Het stuk gaat erover, dat de aarde een schijf is, dat de zon opkomt en ondergaat, omdat hij om de aarde draait; het gaat erover dat niets functioneel wil zijn, alleen verstrooiing.

Het decor

Een kleine woonkeuken midden op het toneel, links en rechts is het pikzwart. De woonkeuken is tot aan de nok volgestouwd met troep (foto's, souvenirs, heel veel religieuze kitsch, ingelijste kalenderplaatjes, vaasjes, enz.), desondanks is alles zorgvuldig opgeruimd. Wat de opstelling betreft, moet de troep absoluut een museaal karakter hebben. Een kleine onrealistische ruimte dus, die er desondanks als een kleinstburgerlijke woonkeuken uit ziet.

De taal

De taal, die de Presidentes produceren, zijn zij zelf. Zich zelf produceren (verduidelijken) is werk, daarom is alles op zich verzet. Dat moet in het stuk als inspanning te merken zijn.)

DE PRESIDENTES:

ERNA

Aow-ster

Huisschort, orthopedische schoenen, op haar hoofd heeft zij een grote groteske bontmuts.

GREET

Gepensioneerd

Tamelijk vet, hoog suikerspinkapsel (blond), smakeloos gekleed, veel goedkope juwelen, zwaar opgemaakt.

MARIETJE

Zij is het meest armoedig gekleed, naar achteren gekamd haar, haar voeten zitten in veel te grote bergschoenen, aanvankelijk maakt zij enigszins de indruk een idioot te zijn. Marietje is een beetje jonger dan Erna en Greet, wat uit haar vaak hectische gebaren zou moeten blijken.

In de derde scène:

DIE ORIGINAL HINTERLADER SEELENTRÖSTER.

EERSTE SCENE

(Terwijl het publiek plaatsneemt, hoort men de uitzending van een mis, die de Paus met de een of ander massa viert. Het televisieprogramma is afgelopen en het doek gaat op.

Erna's groteske woonkeuken. Erna zet de televisie uit. Marietje zoekt iets onder de tafel. Greet zit aan tafel.)

ERNA

Zoveel mensen.

Zoveel mensen zijn bij elkaar gekomen en bij elkaar gebleven en hebben een gemeenschap gemaakt aan de voeten van de Heilige Vader.

GREET

En de beelden zo prachtig.

De kleuren net echt zo mooi.

ERNA

Een aangrijpende vredigheid ontstaat bij zoveel mensen. De vrede is de zin van het leven en het leven is de zin voor de menselijkheid.

GREET

(tilt het tafelkleed op en praat onder de tafel:)

Laat die knoop nou toch, Marietje, zo belangrijk is die knoop niet voor mij. Vergeet die knoop nou en kom bij ons zitten.

(tegen Erna:)

Dat was echt verstandig van je, Erna, dat je die bontmuts en die kleurentelevisie hebt aangeschaft. Nou komt het genot ook in jouw woning. Nu moet jij je overgeven aan het leven, Erna, zodat het leven van jou kan genieten.

ERNA

Ja natuurlijk, maar dat laat zich zo gemakkelijk zeggen. In werkelijkheid is het toch wel moeilijk, een levensgenot op te pakken, als het sparen je in het vlees en in het

bloed is gaan zitten. Maar één keer in het leven moet ook zo'n mens het geluk bereiken, die altijd maar het vuil van de andere mensen moet wegpoetsen.

(Erna gaat voor de spiegel staan.)

De bontmuts, die heb ik een jaar geleden gevonden bij de vuilnisopslag. Maar nou mag niemand geloven, dat de muts iemand gewoon zomaar heeft weggegooid, daarvoor is ze veel te duur. Zeker hebben alleen maar van die boosaardige jongeren de muts een streek geleverd.

(Zij draait haar rug naar de spiegel en gaat zitten.)

Maar kun je geloven, hoe vuil die bontmuts in het begin was. Drieënehalf uur heb ik mij uitgesloofd, voordat ik de muts bij de politie heb afgeleverd.

(Greet maakt aanstalten het bont van de muts met twee vingers te keuren. Erna bukt zich, om Grees voornemen te vergemakkelijken.)

En nu, na één jaar, heeft zich werkelijk niemand gemeld voor de muts. En toen was er op het Bureau Gevonden Voorwerpen zo'n aardige politieagent, die zei tegen mij: U bent een eenvoudige vrouw, omdat U eerlijk bent. Legt U deze muts voor Uzelf onder de kerstboom, opdat U ook een keer een kleine vreugde kunt hebben ... Ik gun mijn leven echt niet veel, maar toen was ik echt blij.

GREET

Zo'n grote spaarzaamheid zou je nou ook weer niet hoeven te bedrijven, Erna, want zo'n beetje geld heb je nou ook weer niet. En het leven gaat dan ook nog eens sneller aan iemand voorbij, dan dat je het kunt bedenken.

ERNA

Ik heb mij nu toch de televisie veroorloofd, ook al is de televisie een gebruikte televisie. Dat is het enige, wat ik mij in mijn leven veroorloofd heb voor mijn inspanning. Maar voor de rest heb ik mij in mijn leven alles uit de mond gespaard, ook mijn kind, Herrmann. Als je goed weet te sparen, dan kun je het leven ook veel beter indelen. Je kunt overal op besparen. In plaats van een koffiefilter, bij voorbeeld, kun je ook een stuk pleepapier nemen en in plaats van pleepapier kun je ook krantenpapier gebruiken, dat je kunt verzamelen in het trappenhuis, daar waar het papier ligt voor de oudpapierinzameling ... En wat mij betreft, ik bespaar mij de koffie toch al helemaal, want gelukkig verdraag ik een kopje koffie helemaal niet. Maar Herrmann vreet zijn broodjes leverkaas niet, als hij ze niet met een kopje

zwarte koffie kan doorspoelen, zoals hij zegt. Alsof het broodje leverkaas een menselijke stoelgang was en zijn buik het toilet.

MARIETJE

(onder de tafel)

Ik geloof niet, dat dat goed is, Erna, met jouw spaarzaamheid. Jouw spaarzaamheid is veel te groot en veel te overdreven. Onze Lieve Heer wil niet, dat het met de goede mensen slecht gaat.

ERNA

(woedend, tilt het tafellaken op)

Jij hebt gemakkelijk praten, mijn lieve Marietje, jij was altijd alleen en zonder een echte binding. Jij hebt altijd rond kunnen reizen in de wereld, wanneer jij vrije tijd in het leven hebt gekregen. Jij was dit jaar al in Lourdes, in Medjugorie en twee keer in Mariazell. Jij hebt geen verantwoordelijkheid voor een afvallig kind.

GREET

Maar Herrmann is toch al een mannelijke man.

(Marietje duikt op, gaat zitten, trekt radeloos haar schouders op en begint met haar bovenlichaam ritmisch naar voor en naar achteren te bewegen.)

ERNA

Een manspersoon is hij wel. De wijven draaien zich allemaal om naar Herrmann, zo schaamteloos als die zijn vandaag de dag. Maar hij verloochent alles, wat mooi is in het leven en een goede zin heeft. Daarboven, zeg ik altijd tegen Herrmann, daarboven komen ooit de foto's van mijn kleinkindertjes.

(Ze wijst naar twee witte, rechthoekige vlekken op de muur.)

Maar dat genoeg doet hij mij niet aan, die maakt geen kleinkinderen voor mij. Terwijl ik vroeger ooit vijf vrije plaatsjes heb vrijgehouden voor de kleinkinderfoto's, nu heb ik drie plaatsen volgehangen voorlopig, zodat Herrmann er niet zo van schrikt. Terwijl hij zo makkelijk een geslachtsverkeer zou kunnen hebben vandaag de dag. Vandaag hebben de mensen toch de hele dag een geslachtsverkeer. En Herrmann geeft ook toe, dat hij altijd een geslachtsverkeer zou kunnen hebben, maar hij heeft nu eenmaal opzettelijk nooit een geslachtsverkeer, omdat zo'n geslachtsverkeer tot

een echte zwangerschap kan leiden en zo iets zou bij elkaar opgeteld uiteindelijk misschien een kleinkind opleveren.

GREET

Hou op, Erna, hij is toch zo groot en aardig, jouw Herrmann. De juiste zal hem nog wel vinden.

ERNA

Ja, dat is mijn enige hoop, voor zolang ik nog moet leven, dat Onze Lieve Heer mijn Herrmann in zijn hand neemt.

(huilerig)

Hij komt toch overal, mijn Herrmann, als vertegenwoordiger, dan zou er toch een keer wat kunnen gebeuren, maar dan schrijft hij mij steeds weer van die verschrikkelijke kaarten, waar voorop een mooi landschap is afgebeeld en achterop schrijft hij, dat hij weer een geslachtsverkeer had kunnen hebben, maar dat hij precies daarom weer geen geslachtsverkeer heeft ondernomen.

(huilt)

GREET

(klopt Erna geruststellend op de rug)

Maar Erna, als de juiste komt, dan zal zij Herrmann heel gewoon pakken en hem een kusje geven. En dan komt het geslachtsverkeer er helemaal vanzelf achteraan.

(Zij zingt)

De liiiieefde, de liiiieefde is een hemels ...

(houdt plotseling op)

Maar wat zou ik dan eigenlijk wel niet moeten zeggen, dan moet je eerst eens mijn lot bekijken, Erna, jouw Herrmann denkt tenminste nog aan jou en stuurt je altijd een geslachtsverkeerskaart, maar ik? Mijn dochter is al negen jaar geleden geëmigreerd naar Australië, maar eerst heeft zij zich nog laten leeghalen als een kip, de eierstokken en weet ik veel, precies alles wat je nodig hebt voor de kleinkinderen. In negen jaar één enkele kaart. Ik ben goed aangekomen en het gaat mij door en door goed, heeft zij geschreven acht en een half jaar geleden. Nu heb ik alleen nog maar Lydia.

ERNA

Maar Herrmann hoeft toch niet altijd zulke kaarten te schrijven, dat hij met het geslachtsverkeer voor altijd wil ophouden of dat hij de zaadbuis doorsnijdt.

GREET

Ja ja, Hannelore, mijn dochter, nu is ze ook al een oude kut, ook al bijna veertig. Maar ze heeft ook altijd zo'n opvallende drukte gemaakt, bijna een beetje zoals Herrmann. Hannelore heeft ook vaak vergeten, dat zij niet de dochter is van zomaar een slecht mens. En hoe vaak heeft zij niet gedaan, alsof zij helemaal geen opvoeding heeft gehad. Met haar gezicht heeft ze soms een vensterruit kapot gemaakt en dan ook nog doodgemoedereerd de scherven opgegeten en echt hartelijk gelachen heeft zij altijd, als haar wangen waren opengesneden en haar boezem. En als ik dan zei: Zo, Lore, nu zie je er tenminste uit als een getrancheerde zeug, nu zullen de mannen wel om je gaan vechten; dan werd ze steeds weer helemaal rustig, stak de duim in haar mond en sliep dertig uur achter elkaar.

ERNA

Ja, zo is het menselijke leven. Je probeert het hele leven lang een ordentelijke levensweg te bewandelen, en dan keren de lijfeigene kinderen zich af van het leven en van de menselijkheid.

GREET

Nou ja, laat Hannelore daar maar aan de overkant haar geluk vinden, in Australië, ook zonder eierstokken of weet ik veel, als het zo moet zijn.

ERNA

Herrmann is zo wereldvreemd. Als hij een mens ziet, dan moet hij gelijk een borrel drinken en een sigaret roken, anders krijgt hij oogkanker, zoals hij zegt. Herrmann gruwelt van alle mensen, daarom is hij ook vertegenwoordiger geworden, omdat hij dan veel mensen moet ontmoeten, dan heeft hij dagelijks een uitvlucht, als hij iedere dag dronken thuiskomt.

MARIETJE

Maar er zijn al heel veel heiligen ontstaan onder de mensen, die hun aangezicht in hun jeugdige tijd verbergen voor de wereld.

ERNA

Jeugdige tijd? Herrmann is toch ook al bijna veertig jaar oud.

MARIETJE

Iedere dag kan de mens een inwendige duw krijgen en opeens gaat de knop open.

ERNA

Maar dan moet er wel meer opengaan bij Herrmann dan een kleine knop, dan moet er al een hele knoppenfabriek de lucht in vliegen. Hij kan toch zijn eigen mens in zichzelf niet verdragen. Als hij bij de waterleiding zijn gezicht wegspoelt, dan moet ik van te voren de spiegel voor hem dichthangen met een handdoek. Bij het scheren snijdt hij soms zijn halve gezicht weg, omdat hij geen spiegel wil pakken, omdat zo een spiegel een klootzak is, zoals hij zegt; of op straat spiegelen de etalageruiten, en Herrmann ziet Herrmann, dan moet hij meteen braken, als hij geen roes heeft. En zoiets moet ik iedere dag aanhoren, met ieder woord en met iedere roes verkort hij mijn leven.

MARIETJE

Juist zulke mensen worden dan vaak ontdekt door een Jesus of een Maagd Maria, vol van genade, de Heer zij met U. En van de ene dag op de andere stroomt het heilige naar buiten uit het zielszieke hart. Zoals er bovenop Saulus een Paulus is gekomen, kan er bovenop Herrmann een Hartman komen.

ERNA

Dat zou mijn grootste hoop zijn, dat er zich binnenin bij Herrmann een grote levensverandering zou kunnen voltrekken. Maar wat kun je nou van een mens verwachten, die zich iedere dag de hele dag door van alles afkeert, wat het leven levenswaardig maakt. En als ik een paar goede woorden tegen hem zeg, dan lacht hij alleen maar en neemt een slok kruidenbitter of een slok jenever.

GREET

De meeste mensen begrijpen het leven nu eenmaal niet. Als het leven de mensen aanspreekt en hen een goede opdracht mededeelt, dan schudden de mensen alleen maar hun hoofd en gedragen zich als de gastarbeiders. Nix begrijpen, nix begrijpen, klinkt het dan altijd. Bij mijn Lydia is het anders, Lydi begrijpt alles. En als ze ooit van een vreemde stronthoop snoept, dan zeg ik altijd: Lydi, doe nix stronthoop vreten. En dan tilt zij al haar kopje op en knikt. Dat heeft ze ooit van een houten teckel afgekeken en meteen geleerd.

MARIETJE

(enthousiast)

Echt waar?

GREET

Ja, dat was zo'n hondje op wielen, dat zo'n kind had. Als je het aan het touwtje meetrok, dan kwispelde het met zijn staartje en het kopje knikte altijd jaja, steeds op en neer, steeds jajajajajaja.

(Greet knikt heftig, Marietje lacht hysterisch.)

En de teckel was van een zo mooi beschilderd hout en precies even groot als Lydi, en zo goed beviel hij haar. En sindsdien schudt Lydi precies zo met het kopje, als ik zeg: Lydi, doe nix stronthoop vreten.

(Marietje lacht weer luidkeels, maar houdt haar beide handen voor de mond.)

ERNA

Hou op, Greet, ik kan dat niet meer aanhoren, die slechte uitdrukkingen. Steeds neem jij zulke ordinaire woorden in de mond. Steeds hoor je bij jou alleen: stronthoop, stronthoop, stronthoop. Je kunt toch ook hoopje zeggen of stoelgang, niet altijd: schijten, schijten, schijten.

GREET

Altijd zit jij op alles te vitten, altijd bekritiseer jij alles, alle mensen kraak jij hun hele leven lang af en dan verwonder jij je erover, dat Herrmann geen geslachtsverkeer wil

hebben.

ERNA

(een beetje beteuterd)

Maar dan is het leven toch niet de moeite van het leven waard, als er bij alle dingen, die je ziet, meteen een stinkende stoelgang naast ligt. Vaak zijn het de weinige mooie dingen in het leven, en je hoeft die mooie dingen maar aan te raken, en prompt heb je alweer een stronchoop in de hand.

MARIETJE

Ik ben niet bang voor de onderste woorden en ook niet voor een echte stoelgang. Want wat is het dan, als je niet weet wat het is? Zacht is het en warm, als het vers is.
(Zij gaat trots rechtop zitten.)

De mensen zeggen steeds: o jee, de plee is verstopt, vlug, ga naar Marietje en haal d'r hiernaartoe, die doet het ook zonder. Want de mensen weten al, dat Marietje geen rubberhandschoenen aanneemt, als zij naar beneden graait in het toilet.

(Erna moet bijna braken, zij keert zich af.)

Dan komen de mensen uit de beste families naar mij toe, als er een verstopping plaatsvindt. Dan komt Marietje bij de sjiekste families over de vloer en zij wordt overal vriendelijk behandeld. Ik hoef er ook echt helemaal niet van te kotsen, als ik naar beneden grijp in de pot, ik offer dat op voor Onze Lieve Heer Jesus Christus die voor ons aan het kruis is gestorven. De sjieke mensen van de goede families vragen mij altijd, of ik geen rubberhandschoenen wil nemen, want zij hebben een goed fatsoen en een sjieke opvoeding. Maar Marietje zegt NEE, want als Onze Lieve Heer de hele wereld heeft aangeschaft, dan heeft hij ook de menselijke gier geschapen.

ERNA

Mijn God, Marietje, jij bent toch een echt smerig wijf, nou moet je me alsjeblijft excuseren, maar ik smeek je, hou op. Het is toch ook zo al erg genoeg, dat de mens steeds een hoop moet maken en vaak zulke slechte gevoelens heeft. Ik heb mij al vaak afgevraagd, waarom de mens een achterste moet hebben. Dat is toch helemaal niet mooi, zo'n achterste, maar de mensen fabriceren steeds een achterste en maken er een afbeelding van.